

רב נחמן ורב יצחק

1. היום הערות עקרוניות על לימוד יחידה אגדית
 - א – אמירה נקודתית על פסוקים כפרשנות רחבת היקף
 - ב – בבל מול א"י הדרך לקרוא פסוקים
 - ד – קריאת פסוקים בראי המציאות
 - ג – רצף מתודי ותוכני

2. הכרת הדמויות

ר' יצחק	ר נחמן
מתורת א"י	מתורת בבל
חוה עוני וחורבן	עשיר מאוד מקורב לשלטון
איש אגדה	דיין – איש הלכה

3. בבא קמא סא עמוד א

ייתיב רב אמי ורב אסי קמיה דר' יצחק נפחא, מר א"ל: לימא מר שמעתתא, ומר א"ל: לימא מר אגדתא, פתח למימר אגדתא ולא שביק מר, פתח למימר שמעתתא ולא שביק מר. אמר להם: אמשול לכם משל, למה הדבר דומה? לאדם שיש לו שתי נשים, אחת ילדה ואחת זקינה, ילדה מלקטת לו לבנות, זקינה מלקטת לו שחורות, נמצא קרח מכאן ומכאן!

אמר להן: אי הכי, אימא לכו מלתא דשוויא לתרוויכו: **שמות כ"ב** כי תצא אש ומצאה קוצים - תצא מעצמה, שלם ישלם המבעיר את הבערה - אמר הקב"ה: עלי לשלם את הבערה שהבערתי, אני הציתי אש בציון, שנאמר: **איכה ד'** ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה, ואני עתיד לבנותה באש, שנאמר: **זכריה ב'** ואני אהיה לה... חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה; שמעתתא, פתח הכתוב בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו, לומר לך: אשו משום חציו. **שמואל ב' כ"ג** ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער, ויבקעו שלשת הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער [וגו'] - מאי קא מיבעיא ליה? אמר רבא אמר ר"נ: טמון באש קמיבעיא ליה, אי כר' יהודה אי כרבנן, ופשטו ליה מאי דפשטו ליה. רב הונא אמר: גדישים דשעורים דישאל הוה דהוה מטמרי פלשתים בהו, וקא מיבעיא ליה: מהו להציל עצמו בממון חבירו? שלחו ליה: **אסור** להציל עצמו בממון חבירו, אבל אתה מלך אתה. **ומלך** פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו. ורבנן, ואיתמא רבה בר מרי אמרו: גדישים דשעורין דישאל הוה וגדישין דעדשים דפלשתים, וקא מיבעיא להו: מהו ליטול גדישין של שעורין דישאל ליתן לפני בהמתו, על מנת לשלם גדישין של עדשים דפלשתים? שלחו ליה: **יחזקאל ל"ג** חבול ישיב רשע גזילה ישלם, אע"פ שגזילה משלם - רשע הוא, אבל אתה מלך אתה, ומלך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו.

שמואל ב כג

יד ודוד אז במצודה ומצב פלשתים אז בית לחם: טו ויתאנה דוד ויאמר מי ישקני מים מבאר בית לחם אשר בשער: טז ויבקעו שלשת הגברים במחנה פלשתים וישאבו מים מבאר בית לחם אשר בשער וישאו ויבאו אל דוד ולא אבה לשתותם ויסף אתם ליקנק: יז ויאמר חלילה לי ויקנק מעשתי זאת הדם האנשים ההלכים בנפשותם ולא אבה לשתותם אלה עשו שלשת הגברים: ס

4. פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פיסקא יב - בחדש השלישי

כי חולת אהבה אני) **שם** /שיר השירים ב(/, "א"ר יצח' בראשו' היתה הפרוטה מצויה, היה אדם מתאוה דבר משנה ודבר תלמוד, ועכשיו שאין פרוטה מצויה, וביותר שאנו חולים מן המלכיות, אדםמתאוה לשמוע דבר מקרא ודבר אגדה .

5. אמירה נקודתית על פסוקים כפרשנות רחבת היקף

תהלים קכו	יואל ב
שיר המעלות בְּשׁוֹב יְקֹנֵק	ד א כִּי הִנֵּה בְיָמֵינוּ הִהְמָה וּבָעֵת הַהִיא אֲשֶׁר אָשׁוּב אֲשִׁיב אֶת שְׁבוֹת יְהוָה וִירוּשָׁלַם:
אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן	ב כג וּבְנֵי צִיּוֹן גִּילוּ וְשִׂמְחוּ בִּיקְנֹק אֱלֹהֵיכֶם ...
הִינֵנו כְּחֻלְמֵי:	ד כֵּא וְנִקְיִיתִי דָמָם לֹא נִקְיִיתִי וַיְקֹנֵק שִׁכְן בְּצִיּוֹן:
אֲזַימָלֵא שְׁחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אֲזַימְרוּ בְּגוֹיִם הַגְדִּיל יְקֹנֵק לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים: הַגְדִּיל יְקֹנֵק לַעֲשׂוֹת	ג א וְהִיא אַחֲרַי כֵּן אֲשַׁפּוֹף אֶת רוּחִי עַל כָּל בֶּשֶׂר וְנִבְאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם זְקִינֵיכֶם חֲלָמוֹת וְחֲלָמוֹת בַּחֲוִירֵיכֶם חֲזִינוֹת יֵרְאוּ:
עֲמֵנו	ב כ וְאֵת הַצְּפוּנֵי אֲרֻחֵיכֶם מְעַלְיָכֶם וְהִדְחַתִּיו אֶל אֲרֶץ צִיָּה וְשִׁמְמָה אֶת פְּנֵי אֵל הַיָּם הַקְּדָמָנִי וְסָפוּ אֶל הַיָּם הָאֲחֵרוֹן וְעָלָה בְּאִשׁוֹ וְתַעַל צַחְנָתוֹ כִּי הַגְדִּיל לַעֲשׂוֹת:
הִינֵנו שְׂמֵחִים:	ב כֵּא אֵל תִּירָאִי אֲדָמָה גִּילִי וְשִׂמְחִי כִּי הַגְדִּיל יְקֹנֵק לַעֲשׂוֹת:
שׁוֹבָה יְקֹנֵק אֶת שְׁבוֹתָנוּ שְׁבִיתָנוּ כְּאִפְיָקִים בְּנִגְבִּי: הַזְרְעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הַלֹּחֵף יִלְךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשְׁךְ הַזֶּרַע בֹּא בְּרִנָּה נִשְׂא אֶלְמָתָיו:	כֹּו וְאֶכְלָתֶם אֶכּוֹל וְשִׂבּוּעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת שֵׁם יְקֹנֵק אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם:
הִינֵנו שְׂמֵחִים:	ב כג וּבְנֵי צִיּוֹן גִּילוּ וְשִׂמְחוּ בִּיקְנֹק אֱלֹהֵיכֶם ...
שׁוֹבָה יְקֹנֵק אֶת שְׁבוֹתָנוּ שְׁבִיתָנוּ כְּאִפְיָקִים בְּנִגְבִּי: הַזְרְעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הַלֹּחֵף יִלְךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשְׁךְ הַזֶּרַע בֹּא בְּרִנָּה נִשְׂא אֶלְמָתָיו:	ד א כִּי הִנֵּה בְיָמֵינוּ הִהְמָה וּבָעֵת הַהִיא אֲשֶׁר אָשׁוּב אֲשִׁיב אֶת שְׁבוֹת יְהוָה וִירוּשָׁלַם:

6. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מט עמוד ב

משמת רבי - בטלה ענוה ויראת חטא. אמר ליה רב יוסף לתנא: לא תיתני ענוה, דאיכא אנא. אמר ליה רב נחמן לתנא: לא תיתני יראת חטא, דאיכא אנא. הדרן עלך עגלה ערופה וסליקא לה מסכת סוטה.

7. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פד עמוד א

רבי יוחנן הוה אזיל ויתבי אשערי טבילה, אמר: כי סלקן בנות ישראל מטבילת מצוה לפגעו בי, כי היכי דלהוו להו בני שפירי כוותי, גמירי אורייתא כוותי. אמרו ליה רבנן: לא מסתפי מר מעינא בישא? אמר להו: אנא מזרעא דיוסף קאתינא, דלא שלטא ביה עינא בישא. דכתיב +בראשית מט+ בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, ואמר רבי אבהו: אל תקרי עלי עין אלא עולי עין. רבי יוסי בר חנינא אמר, מהכא: +בראשית מח+ וידגו לרב בקרב הארץ, מה דגים שבים מים מכסים אותם, ואין העין שולטת בהן - אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהן.

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ה עמוד א

1. גמרא. אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: יורה בניסן? יורה במרחשון הוא! (דתנן) +מסורת הש"ס: דתניא+ יורה במרחשון ומלקוש בניסן! -
 אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: בימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה, דכתיב ביה +יואל א'+ יתר הגזם אכל הארבה וגו'. אותה שנה יצא אדר ולא ירדו גשמים, ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן. אמר להם נביא לישראל: צאו וזרעו. אמרו לו: מי שיש לו קב חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחיה, או יזרענו וימות? - אמר להם: אף על פי כן, צאו וזרעו. נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלים. יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי, וירדה להם רביעה שניה בחמשה בניסן, הקריבו עומר בששה עשר בניסן, נמצאת תבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום, נמצא עומר הקרב מתבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של אחד עשר יום. ועל אותו הדור הוא אומר: +תהלים קכ"ו+ הזרעים בדמעה ברנה יקצרו הלוח ילך ובכה נשא משך הזרע וגו'. מאי הלוח ילך ובכה נשא משך וגו'? אמר רבי יהודה: שור כשהוא חורש - הלוח ובוכה, ובחזירתו אוכל חזיז מן התלם. וזהו בא יבא ברנה. מאי נשא אלמתיו? אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא תנא: קנה - זרת, שיבולת - זרתים.

ט"ז טבת תשע"ב

2. אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מאי דכתיב +מלכים ב' ח'+ כי קרא ה' לרעב וגם בא אל הארץ שבע שנים, בהנך שבע שנים מאי אכול?
אמר ליה: **הכי אמר רבי יוחנן**: שנה ראשונה - אכלו מה שבבתים, שניה - אכלו מה שבשדות. שלישית - בשר בהמה טהורה, רביעית - בשר בהמה טמאה, חמישית - בשר שקצים ורמשים, ששית - בשר בניהם ובנותיהם, שביעית - בשר זרועותיהם, לקיים מה שנאמר +ישעיהו ט'+ איש בשר זרעו יאכלו.
3. ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מאי דכתיב +הושע י"א'+ בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, משום דבקרבך קדוש לא אבוא בעיר? - אמר ליה, **הכי אמר רבי יוחנן**: אמר הקדוש ברוך הוא לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה. ומי איכא ירושלים למעלה? - אין, דכתיב +תהלים קכ"ב'+ ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו.
4. ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מאי דכתיב +ירמיהו י'+ ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוא? אמר ליה: **הכי אמר רבי יוחנן**: אחת היא שמבערת רשעים בגיהנם, מאי היא - עבודה זרה. כתיב הכא מוסר הבלים עץ הוא, וכתוב התם +ירמיהו י'+ הבל המה מעשה תעתעים.
5. ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מאי דכתיב +ירמיהו ב'+ כי שתים רעות עשה עמי, תרתין הוא דהו? עשרין וארבע שביקא להו? - אמר ליה, **הכי אמר רבי יוחנן**: שקולה כשתים ומאי ניהו - עבודה זרה, דכתיב +ירמיהו ב'+ כי שתים רעות עשה עמי אתי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות בארות נשברים. וכתוב בהו +ירמיהו ב'+ כי עברו איי כתיים וראו וקדר שלחו והתבוננו מאד וגו' ההימיר גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר כבודו בלוא יועיל. תנא: כותיים עובדים לאש, וקדריים עובדין למים. ואף על פי שיודעים שהמים מכבין את האש - לא המירו אלהים, ועמי המיר כבודו בלוא יועיל.
6. ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מאי דכתיב +שמואל א' ח'+ ויהי כאשר זקן שמואל, ומי סיב שמואל כולי האי? והא בר חמישים ושתים הוה, דאמר מר: מת בחמישים ושתים שנה - זהו מיתתו של שמואל הרמתי!
אמר ליה: **הכי אמר רבי יוחנן**: זקנה קפצה עליו, דכתיב +שמואל א' ט'+ נחמתי כי המלכתי את שאול. אמר לפניו: רבונו של עולם, שקלטני כמשה ואהרן, דכתיב +תהלים צ"ט'+ משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו, מה משה ואהרן - לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם, אף אני לא יתבטל מעשה ידי בחיי! - אמר הקדוש ברוך הוא: היכי אעביד? לימות שאול - לא קא שביק שמואל, לימות שמואל אדזוטר - מרנני אבתריה, לא לימות שאול ולא לימות שמואל - כבר הגיעה מלכות דוד, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. אמר הקדוש ברוך הוא: אקפיץ עליו זקנה, היינו דכתיב +שמואל א' כ"ב'+ ושאלו יושב בגבעה תחת האשל ברמה, וכי מה ענין גבעה אצל רמה? אלא לומר לך: מי גרם לשאלו שישב בגבעה שתי שנים ומחצה - תפלתו של שמואל הרמתי.....
7. רב נחמן ורבי יצחק הוו יתבי בסעודתא, אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: לימא מר מילתא!
אמר ליה, **הכי אמר רבי יוחנן**: אין מסיחין בסעודה, שמא יקדים קנה לו שט ויבא לידי סכנה.
8. בתר דסעוד אמר ליה: **הכי אמר רבי יוחנן**: יעקב אבינו לא מת. - אמר ליה: וכי בכדי ספדו ספדניא וחנטו חנטייא וקברו קברייא?
- אמר ליה: מקרא אני דורש, שנאמר +ירמיהו ל'+ ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים - אף הוא בחיים.
- אמר רבי יצחק: כל האומר רחב רחב מיד נקרי. אמר ליה רב נחמן: אנא אמינא, ולא איכפת לי! - אמר ליה: כי קאמינא - ביודעה ובמכירה (ובמזכיר את שמה).
9. כי הוו מיפטרי מהדדי אמר ליה: ליברכן מר! - אמר ליה: אמשול לך משל, למה הדבר דומה - לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא, ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצלו נאה, ואמת המים עוברת תחתיו. אכל מפירותיו, ושתה מממיו, וישב בצילו. וכשביקש לילך, אמר: אילן אילן, במה אברכך? אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין - הרי פירותיך מתוקין, שיהא צילך נאה - הרי צילך נאה, שתהא אמת המים עוברת תחתך - הרי אמת המים עוברת תחתך. אלא: יהי רצון שכל נטיעות שנטועין ממך יהיו כמותך. אף אתה, במה אברכך? אם בתורה - הרי תורה, אם בעושר - הרי עושר, אם בבנים - הרי בנים. אלא: יהי רצון שיהיו צאצאי מעיק כמותך.